

Asia: VN/9812/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain, terveydensuojelulain sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta

Laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Kuolemasta ilmoittaminen, kuoleman toteaminen ja kuolleen hautaaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa otsikkoasiassa. Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi kuolemansyyn selvittämisestä annetussa laissa perussäännökset kuoleman toteamisesta, kun nyt kuoleman toteamisesta säädetään asetuksella. Laissa säädettäisiin lisäksi hoitajan ja poliisin toimivaltuuksista tietyissä tapauksissa, jotta vainajan ruumis voitaisiin siirtää kylmäsäilytystilaan. Lakiin lisättäisiin myös säännökset ulkomailla kuolleista henkilöistä.

Oikeusministeriö esittää kunnioittavasti lausuntonaan seuraavan. Kommentit koskevat 1. lakiehdotusta (laki kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain muuttamisesta), ellei toisin ole erikseen todettu.

Lailla säätämisen vaatimus

Voimassa olevan ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (kudoslaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kuolema on todettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään. Perustuslakivaliokunta on pitänyt perustuslain 80 §:n 1 momentin ja 7 §:n näkökulmasta välttämättömänä, että kuoleman toteamista koskevat perussäännökset otetaan lakiin (PeVL 24/2010 vp ja 27/2018 vp). Luonnoksen keskeisenä tarkoituksena on korjata mainittu oikeustila, ja ehdotuksia on pidettävä näiltä osin välttämättöminä.

Kuoleman toteamisesta säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa kuoleman toteamisesta (27/2004), joka uudistuksen yhteydessä kumottaisiin. Myös asetus kuolemansyyn selvittämisestä (948/1973) sisältää lakitasolle kuuluvaa sääntelyä. Luonnoksessa on todettu, että kuolemansyyn selvittämisen menettelyihin ja lainsäädäntöön sisältyy lukuisia uudistustarpeita, joita ei kuitenkaan tässä esityksessä arvioida.

Luonnoksessa on useita asetuksenantovaltuuksia. Ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan aiheesta antamat lausunnot, jatkovalmistelussa on tarkasteltava kokonaisuudessaan

asetustenantovaltuuksia ja varmistuttava asetuksissa säädettävien seikkojen yhteensopivuus perustuslain 80 §:n kanssa. Edelleen perusteluiden mukaan myös Terveiden ja hyvinvoinnin laitos antaisi runsaasti erilaista ohjeistusta esimerkiksi kuoleman toteamisesta.

Oikeusministeriö painottaa, että jatkovalmistelussa on varmistuttava asianmukaisesta säädöstasosta. Esitysluonnoksen Lakia alemman asteinen sääntely -osuutta on laajennettava pelkästä pykälän sisällön selostamisesta. Lisäksi luonnoksen perusteella jää epäselväksi, miltä osin edellä mainitut asetukset on ajateltu kumottaviksi. Asetusluonnoksia ei ole toimitettu liitteenä.

Kuoleman toteaminen

Lääkärin toteama kuolema

Luonnoksen 1 §:n 1 momentin mukaan kuolemantapauksesta on viivytyksettä ilmoitettava ensisijaisesti vainajaa ennen kuolemaa hoitaneelle lääkärille tai siihen sosiaali- tai terveydenhuollon yksikköön, jossa hoitanut lääkäri toimii. Muotoilun perusteella on epäselvää, tarkoitetaanko tällä ketä tahansa henkilöä ennen tämän kuolemaa hoitanutta lääkärinä vai sitä, joka tätä viimeisimpänä hoiti. Perustelut eivät näiltä osin vastaa säännöstä. Perusteluissa on esimerkiksi todettu, että kyseisellä lääkärillä tulee olla pääasiallinen rooli vainajan kuolemaa edeltäneessä terveyden seurannassa tai kuolemaan liittyvien sairauksien hoidossa. Ehdotetusta säännöksestä ei myöskään ilmene, kenen velvollisuutena on ilmoittaa kuolemasta lääkärille tai poliisille. Ilmoituksen tekemiseen velvoitetusta ja ilmoitusvelvollisuuden kohdentumisesta ei tule jäädä sääntelyn perustella epäselvyyttä.

Merkittävä julkisen vallan käyttö

Ehdotetun 1 a §:n 1 momentin mukaan kuoleman toteaa laillistettu tai luvan saanut lääkäri. Kuitenkin muun kuoleman kuin aivokuoleman voi todeta myös valtiolla, kunnassa tai kuntayhtymässä tilapäisesti laillistetun lääkärin tehtävissä toimiva lääketieteen opiskelija. Kuoleman toteaminen ei siten edellytä virkasuhteisuutta, vaan riittävää on tehtävissä toimiminen valtiolla, kunnassa tai kuntayhtymässä. Myös aivokuoleman saa todeta muu kuin virkasuhteinen lääkäri.

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu sitä, onko kuoleman toteamisessa kyse sellaisesta merkittävästä julkisen vallan käytöstä, jonka tulee kuulua vain virkasuhteiselle lääkärille (PL 124 §).

Kuoleman toteamiseen liittyy merkittäviä oikeusvaikutuksia ja sen suorittamiseen erityisiä oikeudellisia velvoitteita. Kuoleman toteaminen on edellytyksenä sille, että hoitotoimenpiteistä voidaan luopua ja suorittaa lääketieteellinen ruumiinavaus tai käynnistää oikeuslääketieteellinen kuolemansyyn selvittäminen. Esitysluonnoksen perusteluissa viitataan siihen, että kuoleman toteamisessa ei ole aina kyse rutiiniluontoisesta tehtävästä.

Luonnoksen perusteluissa on mainittu esimerkiksi ilmiö, jossa henkilön elintoiminnot yllättäen palaavat. Edelleen on todettu: ”Toisaalta tiedetään, että mikään kuoleman toissijaisista merkeistä ei yksin varmuudella osoita kuolemaa ja jokainen toissijaisista kuolemanmerkeistä voi jäädä ilmaantumatta. Arvioitaessa ruumiin tuhoutumista sen silpoutumisen tai murskaantumista takia on huomattava, että toisinaan keho voi olla vaikeasti vaurioitunut ja vielä palautettavissa toiminnalliseksi.” Oikeusministeriö katsoo, että kuoleman toteamista voidaan edellä mainituista syistä perustellusti pitää merkittävänä julkisen vallan käyttönä. Sillä on perustavanlaatuinen liitännä perustuslain 7 §:n 1 momentissa taattuun jokaisen oikeuteen elämään, mikä on perus- ja ihmisoikeuksien ehdotonta ydinaluetta.

Aivokuolleen henkilön hengitystä ja verenkiertoa voidaan ylläpitää koneellisesti. Aivokuolleeksi toteaminen merkinnee henkilön irrottamista tällaisista elintoimintoja ylläpitävistä laitteista. Erityisesti aivokuolleeksi toteamista on pidettävä merkittävänä julkisen vallan käyttönä, jonka tulee kuulua vain virkasuhteiselle lääkärille.

Luonnoksessa esitettyjen tietojen perusteella ei ole vaivatta arvioitavissa kaikkia kuoleman toteamiseen liittyviä tilanteita ja oikeusvaikutuksia. Esityksen jatkovalmistelussa on välttämätöntä arvioida ehdotettua sääntelyä perustuslain 124 §:n kannalta (vrt. esim. PeVL 5/2014 vp ja 11/2016 vp ja mitä on pidetty sellaisina tehtävinä, joiden tulee kuulua virkasuhteisille lääkärille).

Erityinen pätevyys

Aivokuoleman toteaminen edellyttäisi 1 a §:n 5 momentin mukaan laillistetulta tai luvan saaneelta lääkäriltä erityistä pätevyyttä. Voimassaolevan kuoleman toteamista koskevan asetuksen 6 §:n 2 momentissa säädetään siitä, millaista lääkärin kelpoisuutta tai pätevyyttä aivokuoleman toteaminen edellyttää.

Ehdotetun 1 a §:n 5 momentin valossa jää epäselväksi, mitä erityisellä pätevyydellä tarkoitetaan. Luonnoksessa ei myöskään ole näiltä osin asetuksenantovaltuutta, eikä luonnoksen perusteella selviä, onko voimassaolevasta sääntelystä näiltä osin tarkoitus luopua. Perusteluissa on toistettu kumottavassa asetuksessa säädetty, että lääkärillä on neurologisten tutkimusten tekemiseen riittävä koulutus ja että hengitystä säätelevien aivorakenteiden toimintaa tutkivalla lääkärillä riittävä anesthesiologian alan koulutus. Tällaista vaatimusta ei voi jättää esityksessä ainoastaan perusteluiden tasolle.

Kuoleman merkkien toteamisesta säätäminen

Yksityiskohtaisissa perusteluissa 1 a §:n 3 momentin kohdalla todetaan, mitä merkkejä voidaan pitää niin sanottuina kuoleman ensisijaisina merkkeinä. Toissijaisten merkkien osalta todetaan, että vainajaa tulee tarkkailla vähintään viisi minuuttia sen toteamiseksi, että nämä elintoiminnot ovat päättyneet. Mikäli elintoiminnoista on havaittavia merkkejä tarkkailuaikana, seuranta on edelleen jatkettava vähintään viisi minuuttia.

Oikeusministeriö painottaa, että mikäli kuvattu menettely halutaan sitovaksi ja velvoittavaksi, tulee siitä säätää, eikä jättää perusteluiden tasolle. Perusteluissa todetaan edelleen, että 3 momentti sisällöltään vastaa asetuksen 3 § ja 4 §:n 1 momenttia. Kuitenkin vaikuttaa siltä, että ehdotettu ei vastaa mainittuja säännöksiä. Esimerkiksi asetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan edellytyksenä kuoleman toteamiselle sydämen vielä sykkiessä on, että aivoperäiset vasteet puuttuvat ja hengityskeskusten toiminta on loppunut ja että aivotointojen loppumisen syy tai patofysiologinen mekanismi on selvitetty. Vaikuttaa siltä, että ehdotettu säännös ja voimassa oleva asetus eivät perusteluissa esitetyllä tavalla ole sisällöltään vastaavia, eikä ole selvää, onko ajatuksena luopua kokonaan tällaisesta sääntelystä.

Sairaanhoitajan tutkimukset kuoleman toteamiseksi

Luonnoksessa ehdotetaan säädettäväksi, että lääkärin ohjeistama sairaanhoitaja voisi 1 c §:n mukaan tehdä kuoleman toteamisessa suoritettavat tutkimukset ennen lääkärin suorittamaa vainajan ruumiin ulkoista tarkastusta ja kuoleman toteamista tietyissä tilanteissa. Vainajan ruumis voidaan siirtää kylmäsäilytykseen, kun sairaanhoitaja on tehnyt 1 c §:ssä säädetty tutkimukset. Tämän jälkeen lääkärin on suoritettava 2 momentin mukaan vainajan ruumiin ulkoinen tarkastus ja

todettava kuolema viimeistään kolmen vuorokauden kuluessa. Ehdotettu sääntely olisi poikkeus 1 b §:ään, jonka mukaan lääkärin on todettava kuolema viivytyksettä.

Perusteluissa on todettu, että ”Kuolema ei kuitenkaan aina ole luotettavasti muun kuin toteamiseen koulutetun todennettavissa, ja on myös esiintynyt tapauksia, joissa asianmukaisesti tehdyn elvytyksen lopettamisen jälkeen kuolleeksi luultu onkin herännyt. Kyseessä on sinänsä harvinainen Lazarus-ilmiö, jossa elvytyksen lopettamisen jälkeen henkilön verenkierto palautuu spontaanisti useiden minuuttien kuluttua. Tiedossa on tapauksia, joissa henkilö on selvinnyt elossa verenkierron spontaanin palautumisen jälkeen. Ennenaikainen siirto kylmätiloihin olisi elossa olevalle henkilölle vaarallista.”

Luonnoksen mukaan riittävää on, että sairaanhoitaja olisi palvelussuhteessa sosiaali- ja terveystieteiden tuottajaan, koska sairaanhoitajalla on oltava pääsy potilasasiakirjoihin. Myös sairaanhoitajan osalta ehdotusta on välttämätöntä arvioida perustuslain 124 §:n kannalta. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että vastaavaa sairaanhoitajan toimivaltaa ei ole voimassaolevassa asetuksessa. Jää epäselväksi, onko kyseessä uusi menettely vai nykyisin noudatettavan käytännön kirjaaminen lakiin.

Edelleen ehdotetun 1 c §:n 1 momentin sääntely on epämääräistä sen suhteen, mitä ennakkoidulla kuolemantapauksella ja lääkärin ohjeistuksella tarkoitetaan. Oikeusministeriö painottaa, että sääntelyn on oltava täsmällistä, eikä yksityiskohtaisilla perusteluilla ei ole mahdollista säätää.

Poliisimiehen kuolemaa koskevat alustavat havainnot

Poliisimies voi 1 d §:n 1 momentin mukaan tietyissä tapauksissa tehdä kuolemaa koskevat alustavat havainnot ennen lääkärin suorittamaa vainajan ruumiin ulkonaista (ulkoista) tarkastusta ja kuoleman toteamista. Poliisimiehet ovat virkasuhteisia. Kuitenkin 1 d §:n valossa on epäselvää, mitä poliisimiehen tekemillä kuolemaa koskevilla avustavilla havainnoilla tarkoitetaan. Perusteluiden mukaan ”Kyseessä ei olisi lääketieteellisten tutkimusten suorittaminen vaan elämäkokemukseen ja koulutukseen perustuva havainnointi. Jos on pienikin epäily, ettei henkilö ole kuollut, tulisi hänet välittömästi saattaa terveydenhuollon piiriin mahdollisia hoitotoimenpiteitä varten, ja toisaalta lääkärin tulisi todeta kuolema, jos hoitotoimenpiteitä ei enää tarvita.” Elämäkokemukseen ja koulutukseen perustuva kuoleman havainnointi vaikuttaa epämääräiseltä. Onko kaikilla poliisimiehillä mainittu elämäkokemus 1 d §:n 1 momentin mukaisten tehtävien suorittamiseksi?

Edelleen perusteluissa on todettu jo edellä siteerattu ”Arvioitaessa ruumiin tuhoutumista sen silpoutumisen tai murskaantumista takia on huomattava, että toisinaan keho voi olla vaikeasti vaurioitunut ja vielä palautettavissa toiminnalliseksi.” Onko varmaa, että poliisimiehillä on asiantuntemus ja osaaminen tällaisissa tilanteissa havainnoida ruumista, jotta ei päädytä tilanteeseen, jossa kylmäsäilytykseen toimitetaan vielä pelastettavissa oleva.

Luonnoksen 1 d §:n 2 momentti pitänee muotoilla velvoittavaan muotoon. Ehdotettu muotoilu (”lääkäri voi”) jättää lääkärille harkintavaltaa siitä, suorittaako hän vainajan ruumiin ulkoisen tarkastuksen ja toteaako hän kuoleman vai ei.

Henkilötietojen käsittely

Esitysluonnoksessa säädettäisiin ihmisen kuolintiedon käsittelystä. Henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä sovelletaan luonnollista henkilöä koskevien tietojen käsittelyyn. EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön liittyviä tietoja. Luonnollisella henkilöllä tarkoitetaan ihmisyksilöä tämän syntymästä kuolemaan asti. Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 27 ja 158 kohdan mukaan asetusta ei sovelleta kuolleiden henkilöiden henkilötietoihin. Tietosuoja-asetusta täydentävässä ja tarkentavassa tietosuojalaissa ei myöskään säädetä vainajien henkilötietojen käsittelystä. Kuollutta koskeva tieto kuuluu henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön soveltamisalaan lähinnä silloin, kun tieto koskee samalla elossa olevaa henkilöä. Oikeusministeriön käsityksen mukaan esitysluonnoksessa kuvatussa tietojen käsittelyssä ei ole kyse tällaisesta tilanteesta.

Rangaistussäännös

Kuolemansyyn selvittämisestä annetun, vuodelta 1973 olevan, lain 16 §:n mukaan joka rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä, on tuomittava, jollei teosta ole erikseen säädetty rangaistusta, kuolemansyyn selvittämissäännösten rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi. Säännöstä ei esitysluonnoksessa ehdoteta muutettavaksi, vaikka muutettaessa lakia ja sen nojalla annettua asetusta myös rangaistussäännöksen sisältö muuttuu. Uudistuksen vaikutukset 16 §:n rangaistussäännökseen tulee arvioida jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö huomauttaa, että rangaistussäännösten muotoilussa on laillisuusperiaatteen vuoksi pyrittävä mahdollisimman suureen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen.

Rangaistussäännöksen sanamuodon perusteella tulee olla ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Viittaamista lakiin ja sen nojalla annettuihin määräyksiin ei voida pitää rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen valossa tarpeeksi täsmällisenä. Tällainen avoin rangaistussäännös (nk. blankorangaistussäännös) ei ole asianmukainen. Rangaistussäännösten muotoilusta kokoavasti ks. Lainkirjoittajan oppaan jakso 12.9. (lainkirjoittaja.finlex.fi)

Muutoksenhaku

Hautauslupaa koskeva sääntely siirrettäisiin asetuksesta kuolemansyyn selvittämisestä annettuun lakiin. Voimassa oleva laki ei sisällä säännöksiä hautausluvasta. Luonnoksen perusteella hautausluvan sisältö ja oikeudellinen merkitys jäävät epäselviksi. Onko mahdollista, että lääkäri ei tällaista lupaa tietyissä tilanteissa anna? Antaako lääkäri tästä kielteisen päätöksen? Kenellä on oikeus vaatia uudelleen hautauslupaa? Onko syytä pohtia hautauslupaan liittyviä oikeusturvakeinoja (esim. 10 f §:ssä tarkoitettu tilanne)?

Vainajan ruumiin käsittely ja säilytys

-

Ulkomailla kuollut henkilö

-

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Laki terveydensuojelulain muuttamisesta

Muutoksenhaku

Terveydensuojelulain 56 §:n 1, 2 ja 3 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia muun muassa uuden oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain vuoksi. Muilta osin sääntely vastaisi voimassaolevaa. Oikeusministeriö kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että 56 §:n 1, 2 ja 5 momenteissa hallintolakiin, kuntalakiin ja oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin viitataan siten kuin

-viittauksella. Asianmukaisempaa olisi muotoilla viittaukset joko informatiivisiksi tai aineellisiksi. (ks. Lainkirjoittajan opas, osio 12.2.6). Oikeusministeriö suosittaa muotoilemaan viittauksen hallintoprosessilakiin esimerkiksi seuraavasti: ”Muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.”

Terveydensuojelulain 56 §:n ehdotettu 3 momentti on tarpeeton erityisesti, jos 2 momentin viittaus oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin kirjoitetaan yllä esitettyyn muotoon, jolloin se kattaa myös jatkomuutoksenhaun korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 107 §:n 1 momentin mukaan hallinto-oikeuden päätöksestä saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Koska tästä ei ehdoteta poikettavaksi, oikeusministeriö suosittaa momentin poistamista ja viittauksen tarkistamista edellä esitetyllä tavalla.

Kun 56 §:ää ehdotetaan muutettavaksi, jatkovalmistelussa voisi lisäksi arvioida, tulisiko pykälään selvyuden vuoksi lisätä informatiiviset viittaukset valtion maksuperustelakiin haettaessa muutosta valtion viranomaisen 50 §:n nojalla perimiin maksuihin ja uhkasakkolain soveltamiseen myös muutoksenhaussa (ks. Lainkirjoittajan opas, osio 12.13.2).

Maa- ja metsätalousministeriön valmistelemassa vastikään lausuntokierroksella olleessa luonnoksessa hallituksen esitykseksi eduskunnalle elintarvikelaiksi sekä laeiksi terveydensuojelulain ja sakan täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta esitetään muutettavaksi myös mainittua terveydensuojelulain 56 §:ää, pääosin samalla tavalla kuin tässä esitysluonnoksessa, mutta 5 momentin osalta epäyhteneväisesti. Jatkovalmistelussa on syytä varmistua siitä, kumman esityksen yhteydessä kyseistä pykälää muutetaan ja miten.

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Kudoslaki

Luonnoksen 1. lakiehdotukseen esitettävien muutosten johdosta kudoslain 8 §:n 2 momenttia muutettaisiin viittaamalla kuolemansyyn selvittämisestä annettuun lakiin ja poistamalla säännös siitä, että kuolema on todettava siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että myös 3 momenttia on täsmennettävä 1. lakiehdotukseen esitettyjen

muutosten vuoksi (esim. 1 a §:n 3 mom). Voimassaolevassa kudoslain 8 §:n 3 momentissa säädetään, että lääkärit, jotka toteavat kuoleman, eivät saa osallistua elimien, kudoksien ja solujen siirtotoimintaan

Yksityiskohtaisia huomioita esitysluonnoksesta

Lopuksi oikeusministeriö kiinnittää huomiota seuraaviin yksityiskohtiin:

- 1. lakiehdotuksen 1 e §:n 1 momentissa on epäselvä sanajärjestys ja muotoilu.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on 1 f §:n 3 momentin mukaan ilmoitettava tieto kuolemasta väestötietojärjestelmään, jos lääkäri tai toimintayksikkö ei kehotuksesta huolimatta tee ilmoitusta. Säännöksestä ei ilmene, mikä taho, antaa kyseisen kehotuksen.
- 1. lakiehdotuksen 10 a §:n 4 momentissa pitäisi ilmeisesti säätää ruumiin kunnioittavasta käsittelystä, ei sääntelystä.
- 2. lakiehdotuksen johtolause on 56 §:n osalta virheellinen, koska 4 momenttia ei lakiesityksen perusteella esitetä kumottavaksi vaan muutettavaksi. Vastaava muutos tulisi huomioida myös säännöskohtaisissa perusteluissa.
- Asianmukaiset rinnakkaistekstit helpottavat esitysluonnoksen kommentoimista. Myös lakiehdotukset on syytä muotoilla teknisesti siten, että pykälän eri momentit ovat vaivatta erotettavissa toisistaan. Lausunnossa onkin mahdollisesti viitattu vääriin momentteihin, koska muotoilujen perusteella ei ole selvää, mistä momentista on kyse.
- Esitysluonnos sisältää runsaasti teknisiä korjauksia vaativia kohtia ja epäselviä muotoiluja. Oikeusministeriö muistuttaa esityksen toimittamisesta hyvissä ajoin ennen esittelyä laintarkastukseen.

Suurpää Helka
OM

Färkkilä Heini
OM